

PROLÓG

Edward Fosca je vrah.

Je to fakt. Mariana to vedela nielen v intelektuálnej rovine, nebola to iba idea. Vedelo to jej telo. Cítila to v kostiach, v krvi a hlboko v každej bunke.

Edward Fosca je vinný.

A predsa mu to nemôže dokázať a možno ani nikdy nedokáže. Tento človek, tento netvor, ktorý zabil minimálne dvoch ľudí, s najväčšou pravdepodobnosťou zostane na slobode.

Je taký samolúby, taký sebaistý... Nazdáva sa, že mu to prejde, pomyslela si. Áno, je presvedčený, že vyhral.

Lenže nevyhral. Ešte nie.

Mariana bola rozhodnutá prejsť mu cez rozum. Nemala inú možnosť.

Celú noc prebdela a spomínala si na všetko, čo sa stalo. Sedela v malej tmavej miestnosti v Cambridgei, uvažovala, lámala si hlavu. Uprene civela na červenú tyč elektrického ohrievača na stene, ktorá blčala, žiarila v tme, pohľadom do toho svetla sa vedome uvádzala do akéhosi tranzu.

V duchu sa vráti späť, až k počiatku, a na všetko si spomenie. Na každú detail.

A potom ho dostane.

PRVÁ ČASŤ

Nikto mi nikdy nepovedal, že žiaľ
a zármutok sa tak veľmi podobajú strachu.

C. S. LEWIS
O zármutku

1

Pred niekoľkými dňami bola Mariana doma v Londýne.

Kľačala na dlážke, obklopená škatuľami. Znovu sa bez väčšieho nadšenia pokúšala vytriediť Sebastianove veci.

Nešlo jej to ktovieako dobre. Ešte aj rok po jeho smrti zostávala väčšina jeho vecí rozťahaná po dome, poukladaná na rôznych kôpkach a v poloprázdnych škatuliach. Zdalo sa, že túto úlohu nie je schopná dokončiť.

Problém bol v tom, že ho stále milovala. Hoci vedela, že už Sebastiana nikdy neuvidí, hoci bol naveky preč, neprestala ho ľubiť a nevedela, čo s ťou láskou robiť. Bolo jej veľmi veľa a bola nesmierne chaotická: presakovala z nej, vylievala sa, vypadávala ako výplň zo starej handrovej bábiky, ktorá povoľuje vo švíkoch.

Kiežby mohla svoju lásku zbaliť, tak ako sa pokúšala zbaliť Sebastianove veci. Aký to bol žalostný pohľad – život človeka zredukovaný na zbierku nechcených predmetov určených do bazára.

Mariana siahla do najbližšej škatule. Vytiahla topánky.

Zadávala sa na ne – boli to staré zelené tenisky, v ktorých zvykol behať po pláži. Stále vyzerali mierne premočene, z podrážok trčali zaseknuté zrnká piesku.

Zbav sa ich, povedala si. Vyhod' ich do koša. Urob to!

No už len pri pomyslení na to vedela, že je to nemožné. Nebol to on, nebol to Sebastian – človek, ktorého milovala a bude naveky milovať. Boli to obyčajné staré tenisky. No rozlúčiť sa s nimi by aj tak vnímala ako akt sebapoškodzovania, bolo by to ako pritlačiť si nôž na rameno a odrezať si kúsok kože.

Mariana si pritisla tenisky k hrudi. Pevne ich objala, ako-by hojdala malé dieťa. A rozplakala sa.

Ako len mohla takto dopadnúť?

Stalo sa to len v priebehu roka, obdobia, ktoré by kedysi uplynulo takmer nebadane, no teraz sa za ňou tiahlo ako pustá krajina zrovnaná hurikánom. Celý jej dovtedajší život za ten rok zanikol a nechal tu len Marianu: tridsaťšesťročnú, osamelú, v nedeľu večer opitú a zúfalo zvierajúcu tenisky mŕtveho muža, ani čo by to boli sväté relikvie – a v istom zmysle aj boli.

Zomrelo niečo krásne, niečo sväté. Zostali tu len jeho knihy, šaty, veci, ktorých sa dotýkal. Stále sa z nich šírila jeho vôňa, stále na končeku jazyka cítila jeho chuť.

Preto nedokázala jeho veci vyhodit' – nechávala si ich v domnienke, že tým Sebastiana udrží nažive, aspoň trochu. Keby sa ich totiž vzdala, úplne by oňho prišla.

V poslednom čase si Mariana z morbidnej zvedavosti a v snahe pochopiť, s čím zápasí, znovu prečítala všetky Freudove diela o zármutku a strate. A našla v nich tvrdenia, že po smrti milovaného človeka je potrebné stratu psychologicky prijať, milovaného nebohého sa vzdať, inak riskujeme, že podľahneme patologickému trúchleniu, ktoré Freud nazýval melanchólia a my ho nazývame depresia.

Mariana to chápala. Vedela, že by sa Sebastiana mala vzdať, ale nemohla – bola doňho totiž stále zamilovaná. Ešte vždy k nemu prechovávala hlboké city, hoci bol naveky preč, zmizol za závojom... „za závojom, za závojom“... Odkiaľ to je? Zrejme z Tennysona.

Za závojom.

Tak jej to aj pripadalo. Odkedy Sebastian zomrel, Mariana prestala vidieť svet vo farbách. Život bol tlmený, sivý a vzdialený sťa za závojom – za oparom smútku.

Túžila sa skryť pred svetom, pred jeho hlukom a bolesťou, a zakukliť sa tu, vo svojej práci a vo svojom žltom domčeku.

A tam by aj bola zostala, keby jej v ten októbrový večer nezavolala Zoe z Cambridgea.

Zoein telefonát po pondelňajšej večernej skupine – tak sa to začalo.

Tak sa začala nočná mora.

2

Skupina sa v pondelok večer stretávala u Mariany v obývačke.

Obývačka totiž mala ideálnu veľkosť. Na terapiu sa začala používať už krátko po tom, ako sa Mariana a Sebastian presťahovali do žltého domu.

Obaja mali ten dom radi. Stál pod pahorkom Primrose Hill v severozápadnom Londýne a bol natretý rovnakou svietivou žltou ako prvosienky, ktoré v lete pokrývali svahy kopca. Po jednej vonkajšej stene sa šplhal zemlez a pokryl ju bielymi, sladko rozvoniavajúcimi kvetmi, takže v letných mesiacoch ich vôňa prenikala do domu cez otvorené okná, šplhala sa po schodoch, krúžila po chodbách a izbách, naplňovala ich sladkosťou.

V ten pondelňajší večer bolo až nečakane teplo. Hoci bol začiatok októbra, stále pretrvávalo babie leto, trčalo tam ako tvrdohlavý hosť na večierku, ktorý odmieta pochopiť narážky od uschýnajúcich listov na stromoch, že by sa možno patrilo rozlúčiť. Obývačku zaplavilo podvečerné slnko, zalialo ju svojím zlatistým svetlom s červeným nádychom. Mariana pred sedením zatiahla žalúzie, ale okná nechala pootvorené aspoň na pár centimetrov, aby dnu prúdil vzduch.

Potom rozostavila stoličky do kruhu.

Deväť stoličiek. Jedna pre každého člena skupiny a jedna pre Marianu. Teoreticky mali byť stoličky rovnaké, ale život tak nefungoval. Aj napriek dobrým úmyslom a snahe sa jej v priebehu rokov nahromadili stoličky z rôznych materiálov, kúsky rozličných tvarov a veľkostí. Jej pramálo pedantný postoj k stoličkám možno zodpovedal aj štýlu, akým viedla svoje skupiny. Mariana bola v prístupe neformálna, dokonca nekonvenčná.

Terapia, konkrétne skupinová terapia, bola pre Marianu paradoxná voľba povolania. Ku skupinám totiž mala už od mala nejednoznačný postoj, dokonca k nim pristupovala podozrievavo.

Vyrástla v Grécku, na okraji Atén. Bývali vo veľkom ošarpanom starom dome navrchu kopca, ktorý ako závoj zakrývali čierno-zelené olivové sady. Ako dievča sedávala na hrdzavej hojdačke v záhrade a rozmyšľala nad starobylým mestom pod ňou, tiahnucim sa až k stĺpom Panteónu navrchu ďalšieho kopca v diaľke. Pôsobilo nesmierne rozľahlo, doslova nekonečne; pripadala si nad ním malá a nepodstatná a hľadela naň s poverčivou predtuchou.

Keď Mariana chodievala s gazdinou nakupovať na preplnené a rušné trhy v centre Atén, neubránila sa nervozite. Zakaždým jej odľahlo a trochu ju aj prekvapilo, keď sa domov vrátila bez ujmy. Veľké skupiny ľudí jej naháňali strach aj neskôr. V škole sa ocitla na okraji, zdalo sa jej, že medzi spolužiakov nezapadá. A tohto pocitu outsiderky sa dalo ťažko zbaviť. Po rokoch na terapii pochopila, že školský dvor bol jednoducho makrokozmos rodinnej jednotky: čiže jej rozpaky sa menej týkali toho, čo sa deje tu a teraz – menej samotného školského dvora, trhu v Aténach alebo hocijakej inej skupiny, v ktorej sa ocitla –, a viac súviseli s rodinou,

v ktorej prišla na svet, a s osamelým domom, v ktorom vyrastala.

Ich dom bol vždy chladný, hoci stál v slnečnom Grécku. A mal v sebe prázdno – nedostatok tepla, telesného aj emocionálneho. Do veľkej miery to súviselo s Marianiným otcom, ktorý bol v mnohom pozoruhodný človek – fešák, mocný, prenikavo inteligentný –, no inak bol príliš komplikovaný. Mariana mala podozrenie, že ho nenávratne poškodilo jeho detstvo. Otcových rodičov nikdy nestretla a málokedy ich spomínal. Jeho otec bol námorník, a čím menej sa povedalo o jeho matke, tým lepšie. Pracovala v prístave, povedal raz s takým výrazom hanby, až si Mariana pomyslela, že musela byť prostitútkou.

Otec vyrastal v aténskych slumoch a v okolí prístavu v Pireu. Ako chlapec začal pracovať na lodiach a rýchlo sa zapojil do obchodu a dovozu kávy, obilia a – ako si Mariana predstavovala – aj menej vkusných položiek. Ako dvadsaťpäťročný si kúpil loď a z ničoho vybudoval prepravnú firmu. Na základoch vlastnej bezohľadnosti, krvi a potu vystaval malé impérium.

Bol trochu ako kráľ, myslela si Mariana – alebo diktátor. Neskôr mala zistiť, že bol mimoriadne bohatý; niežeby sa to dalo odhadnúť podľa strohého, priam spartánskeho štýlu, akým žili. Možno by ho bola obmäkčila jej matka – jej nežná, jemná anglická matka. Tá však tragicky zomrela mladá, krátko po Marianinom narodení.

Mariana vyrástla s ostrým vedomím tejto straty. Ako terapeutka vedela, že bábätko si svoje ja uvedomuje cez pohľad rodičov. Rodíme sa pozorovaní; výrazy našich rodičov, to, čo vidíme ako odraz v zrkadle ich očí, určuje, ako vidíme samých seba. Mariana o matkin pohľad prišla a jej otec sa na

ňu nedokázal dívať priamo. Keď sa s ňou rozprával, väčšinou sa jej pozeral ponad plece. Mariana stále menila a upravovala svoju polohu, pomaly sa presúvala do jeho zorného poľa a dúfala, že ju zachytí zrakom, ale akosi vždy zostávala na okraji.

Pri vzácných príležitostiach, keď v jeho očiach predsa len zazrela akýsi záblesk, sa v nich zračilo pohrdanie, pálčivé sklamanie. Jeho oči jej povedali pravdu: nebola dosť dobrá, bez ohľadu na to, ako veľmi sa snažila, mala vždy pocit nedostatočnosti, pocit, že sa jej podarilo urobiť alebo povedať niečo zlé, akoby ho dráždila už len svojou prítomnosťou. Nakoniec s ňou nesúhlasil bez ohľadu na okolnosti, bol Petruchiom a ona Katarínou: ak povedala, že je chladno, škriepil sa, že je horúco, ak povedala, že svieti slnko, vyhlasoval, že prší. No Mariana ho napriek jeho kritickosti a škriepnosti ľúbila. Bol totiž všetkým, čo mala, a túžila byť hodna jeho lásky.

V detstve tej lásky zažila veľmi málo. Mala síce staršiu sestru, ale neboli si blízke. O sedem rokov staršiu Elisú taká krpaňa, ostýchavá mladšia sestra, nezaujímala. A tak Mariana trávila dlhé letné mesiace sama a hrávala sa v záhrade pod prísny dohľadom gazdinej. Nečudo, že z nej vyrástol trochu odlúd a dodnes v spoločnosti iných ľudí upadala do rozpakov.

Mariana si uvedomovala, že jej povolanie skupinovej terapeutky je v istom zmysle irónia osudu. Vlastný nejednoznačný postoj voči iným jej však pri tom paradoxne dobre slúžil. V skupinovej terapii je totiž objektom liečby skupina, nie jednotliviec: ak má byť skupinový terapeut úspešný, musí byť – do istej miery – neviditeľný.

Neviditeľnosť šla Mariane dobre.

Na svojich sedeniach skupine vždy čo najmenej zavádzala. Zasahovala len vtedy, keď sa prerušila komunikácia, keď sa ostatným zišla jej interpretácia alebo keď sa niečo pokazilo.

V ten konkrétny pondelok sa takmer okamžite objavilo jablko sváru a vyžiadalo si zriedkavý zásah. Problémom bol ako zvyčajne Henry.